

**MINISTERUL EDUCAȚIEI,
CERCETĂRII, TINERETULUI ȘI SPORTULUI**

GEOGRAFIE

Programa școlară
pentru programul „A doua șansă” – învățământ secundar inferior

Aprobată prin ordin al ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului

nr.

București, 2011

NOTĂ DE FUNDAMENTARE **a programei școlare pentru disciplina *Geografie*,** **în cadrul programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior**

Programa școlară pentru disciplina *Geografie* a fost elaborată în concordanță cu:

- *Cadrul european de referință pentru competențele cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;*
- *Cadrul strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale („ET 2020”);*
- Necesitatea de a corela curricula programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior, elaborată în 2005, cu cea de la ciclul gimnazial și ciclul inferior al liceului, filiera tehnologică, existente în sistem la acest moment.

1. Importanța disciplinei *Geografie* pentru elevii din cadrul programului „A doua șansă” – învățământul secundar inferior

În Programul „A doua șansă” – învățământ secundar inferior, *Geografia* este disciplina la care elevul din cadrul programului va dobândi o serie de competențe cu aplicabilitate practică, indispensabile vieții de zi cu zi și în concordanță cu necesitățile vieții moderne. Studiarea *Geografiei* îi va ajuta pe elevi să se orienteze în spațiu și timp, să înțeleagă și să utilizeze un limbaj geografic, să analizeze repartitia teritorială a unor fenomene naturale/sociale, să descifreze cauzele producerii unor fenomene sau procese geografice, să rezolve mai ușor unele probleme cotidiene, să găsească soluții adecvate situațiilor critice la care poate fi expus.

Principalele domenii asumate de *Geografie* în cadrul acestui program vizează următoarele dimensiuni educaționale: dimensiunea geoeconomică, culturală, europeană, integratoare (de sinteză între științele naturii și științele sociale), dimensiunea interdisciplinară, metodologică (prin utilizarea hărții), aspecte care țin de latura socială, civică și umanistă. De asemenea, *Geografia* contribuie la formarea și dezvoltarea unor abilități generale, utile pregătirii permanente și inserției sociale constructive. Asocierea acestora cu dimensiunile educaționale ale *Geografiei* au condus la construirea unui sistem referențial de competențe (generale și specifice), care valorifică, totodată, preachiizițiile elevului. În acest fel, se realizează o mai bună evidențiere a specificului *Geografiei* ca domeniu al realității și disciplină de studiu aflată la granița dintre științele naturii și științele sociale.

Geografia este o disciplină de Trunchi Comun, care are alocate, în planurile cadru, 100 de ore, respectiv câte 50 de ore repartizate echilibrat în două module. Cele 50 de ore ale fiecărui modul sunt distribuite astfel: 35 de ore de predare-învățare-evaluare și 15 de ore la dispoziția profesorului.

2. Principii de elaborare a programei pentru disciplina *Geografie*

Grupul de elevi din cadrul programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior este format din adolescenți și adulți care au abandonat la un moment dat școala fără a-și finaliza învățământul obligatoriu, care nu au o calificare profesională sau care doresc să obțină o nouă calificare.

În elaborarea programei am pornit de la competențele generale ale programelor de gimnaziu pentru disciplina *Geografie* (clasele V-VIII), precum și de la competențele generale ale programelor disciplinei *Geografie* pentru clasele a IX-a și a X-a ciclul inferior al liceului,

filiera tehnologică. De asemenea, programa revizuită respectă principiile și structura curriculumului pentru educația de bază, aprobat prin ordinul M.E.C. nr. 5735/2005.

Modificările intervenite în organizarea învățământului preuniversitar prin transformarea școlii de arte și meserii în liceu tehnologic au impus modificări și în programele școlare ale programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior, în sensul reconsiderării competențelor generale și specifice și adaptarea conținutului noțional corespunzător noii realități.

Aceste condiționări determină existența unor elemente comune și specifice pentru curriculumul „A doua șansă” – învățământ secundar inferior față de curriculumul național aplicat în învățământul obligatoriu.

Principiile fundamentale care au orientat elaborarea programei sunt:

- adoptarea unui model didactic coerent, în cadrul căruia să fie corelate competențele și conținuturile cu nevoile reale și imediate ale elevilor;
- diversificarea strategiilor, a ofertelor și a situațiilor de învățare și adaptarea acestora la particularitățile grupului de elevi;
- compatibilizarea cu obiectivele și finalitățile propuse prin programele școlare din învățământul obligatoriu;
- principiul învățării contextualizate – prin centrarea demersului didactic pe experiențele de învățare nonformală ale elevilor;
- principiul învățării experiențiale;
- principiul abordării din mai multe perspective;
- principiul învățării bazate pe investigație;
- principiul promovării educației pentru dezvoltare durabilă;
- principiul dezvoltării competențelor transversale prin demersul specific disciplinelor din aria curriculară.

3. Valori și atitudini în programa disciplinei *Geografie*

- relaționare pozitivă cu ceilalți;
- atitudine pro-activă în viața personală și în cea socială;
- asumarea unui set de valori personale, care să confere identitate persoanei;
- gândire critică, flexibilă și prospectivă;
- asumarea învățării pe parcursul întregii vieți ca expresie a dezvoltării durabile;
- valorizarea creativității ca resursă de dezvoltare personală și comunitară;
- acceptarea diversității de opțiuni în viața privată și în cea publică, a diversității etnice, sociale, culturale, religioase etc.;
- asumarea dialogului și a comunicării interculturale;
- respectul între genuri, generații și culturi.

4. Particularități ale programei la disciplina *Geografie*

- Există câte o programă școlară pentru fiecare modul din cadrul disciplinei; programa modulelor disciplinei *Geografie* respectă formal structura programelor școlare în vigoare.
- Fiecărui modul din cadrul disciplinei *Geografie* i s-a atribuit un titlu sugestiv – *Spațiul geografic* și *Probleme geografice – cauze, efecte și soluții*.
- Programa școlară este proiectată într-o perspectivă inter- și transdisciplinară, în jurul competențelor generale comune disciplinelor educației de bază; astfel, nu există o identitate absolută între competențele generale ale disciplinei *Geografie* la

învățământul de masă și competențele generale ale disciplinei în programul „A doua șansă” – învățământ secundar inferior; formarea competențelor generale ale disciplinei *Geografie* este însă vizată în integralitatea ei, atât în cadrul programei școlare, cât și a programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior.

- Programa școlară de *Geografie* cuprinde un număr de două competențe generale care urmează a fi formate/ dezvoltate. Dezvoltarea fiecărei competențe generale se realizează, cu precădere, în cadrul unui modul, dar ea este exersată în cadrul ambelor module propuse. Această abordare permite exersarea competențelor în module diferite, existând astfel o comunicare intermodulară, bazată însă și pe preachiizițiile participantului (cunoștințele, deprinderile, experiența de viață etc.).
- Deși timpul alocat disciplinei *Geografie* este mult redus comparativ cu timpul alocat în învățământul obligatoriu, finalitatea disciplinară va fi atinsă prin construcția demersului didactic și centrarea pe competențe; utilizarea eficientă a timpului alocat parcurgerii modulelor, abordarea conținuturilor propuse din perspectiva caracterului practic-aplicativ și funcțional al acestora, învățarea prin investigare și rezolvare de probleme practice/ situații-problemă sunt elemente-cheie în vederea atingerii finalității disciplinei.
- Valorile și atitudinile precizate în programele școlare din curriculumul național se regăsesc ca și listă specifică, dar sunt, în același timp, încorporate atât sub formă de competențe specifice, cât și în întreg demersul didactic sugerat.
- Programa disciplinei *Geografie* este axată pe competențele generale, care vor fi formate/ dezvoltate tânărului/ adultului ca urmare a participării la activități de învățare prin cooperare, în contexte reale și cu sarcini și teme care răspund intereselor și nevoilor acestuia.
- Programa de *Geografie* este susținută de materiale educaționale suport: ghidul elevului, ghidul profesorului și ghidul de evaluare pentru fiecare modul.
- Selectarea și ordonarea conținuturilor s-a realizat având în vedere relevanța lor pentru traseul educațional al grupului de elevi.
- Experiența de viață acumulată de elevii participanți în program constituie o resursă în procesul de învățare; elevii învață integrând noile achiziții în experiența proprie.
- Diversitatea individuală a cursanților, culturală sau de orice altă natură se consideră resurse în învățare.
- Curriculumul la decizia școlii (CDS) alocat modulelor disciplinei *Geografie*, sub forma orelor la dispoziția profesorului, susține abordarea diferențiată a procesului de învățare și contribuie la creșterea încrederii elevilor în forțele proprii.
- Programa școlară de *Geografie* are asociate standarde de performanță.
- La finalul fiecărui modul se realizează evaluarea competenței generale a modulului prin evaluarea tuturor competențelor specifice.

5. Structura programei școlare a disciplinei *Geografie*, în cadrul programului „A doua șansă” pentru învățământul secundar inferior

Programa pentru disciplina *Geografie*, la fel ca și celelalte programe școlare din cadrul programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior, are următoarea structură:

- **NOTA DE FUNDAMENTARE** – prezintă legislația specifică, europeană și națională, care a stat la baza elaborării programei; subliniază importanța disciplinei, principiile și valorile fundamentale, precum și particularitățile acesteia în cadrul programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior.

• **PAGINA DE PREZENTARE A MODULELOR DISCIPLINEI** – prezintă toate modulele incluse în cadrul disciplinei, numărul și titlul sugestiv atribuit fiecărui modul, precum și competența generală asociată modulului; competențele generale formulate au un grad accentuat de generalitate și complexitate și sunt derivate într-un număr de competențe specifice integrate, care permit o evaluare obiectivă și conferă flexibilitate învățării.

• **PROGRAMA ȘCOLARĂ A MODULELOR DISCIPLINEI** – o particularitate a programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior este organizarea în module autonome; de aceea, programa școlară propriu-zisă este elaborată pentru fiecare modul al disciplinei în parte.

Programa de modul are următoarea structură:

- A. **Nota de prezentare a modulului** – prezintă rolul modulului și statutul specific al acestuia în cadrul disciplinei/ contribuția modulului la atingerea competențelor disciplinei;
- B. **Competența generală, competențele specifice și conținuturile modulului** – se enunță competența generală a modulului, urmată de un tabel care conține competențele specifice, însoțite de conținuturile noționale corespunzătoare; pentru dezvoltarea fiecărei competențe specifice au fost selectate cele mai relevante conținuturi;
- C. **Sugestii metodologice** – orientează proiectarea demersului didactic în concordanță cu specificul disciplinei în cadrul programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior.

√ **Sugestii privind activitățile de învățare** – se referă la strategii didactice participative centrate pe elev și pe ce va trebui să știe să facă acesta la sfârșitul fiecărui modul. Metodele de predare-învățare respectă principiul *centrării învățării pe individ* și conduc la *dezvoltarea deprinderilor și competențelor integratoare, transferabile*, utile individului atât în viața școlară, cât și în cea socio-profesională sau familială. Este recomandată respectarea unor *principii esențiale* pentru succesul dezvoltării competențelor elevilor:

- respect pentru diversitatea opiniilor;
- nonjudecare și încurajarea permanentă a elevilor;
- stimularea dinamicii de grup și a implicării tuturor elevilor;
- creativitate în abordarea conținuturilor și în utilizarea metodelor de predare/ învățare/ evaluare;
- deschidere pentru nevoile diferite și speciale ale elevilor;
- interes pentru dezvoltarea personală a elevilor;
- valorizarea parteneriatelor cu membrii societății civile.

√ **Sugestii privind evaluarea** – sunt descrise formele de evaluare specifice programului: evaluarea inițială, curentă și evaluarea finală de modul; evaluarea (diagnostică, formativă și sumativă) se realizează în vederea aprecierii/ măsurării competențelor dobândite anterior sau pe parcursul programului, pe căi formale, nonformale și informale, prin raportarea la standardele de performanță stabilite.

- D. **Bibliografia specifică modulului** – precizează repere bibliografice specifice modulului; conține titluri de didactică a disciplinei, adrese web ale unor site-uri care conțin resurse utile în construirea demersului didactic.

• **STANDARDE DE PERFORMANȚĂ**

Standardele de performanță pentru fiecare disciplină:

- reprezintă criterii de evaluare a calității procesului de învățare;
- constituie specificări vizând cunoștințele, competențele și comportamentele dobândite de elevi prin studiul disciplinei;
- sunt exprimate simplu, sintetic și inteligibil pentru toți agenții educaționali și reprezintă baza de plecare pentru elaborarea standardelor de evaluare, respectiv a criteriilor de notare;
- sunt relevante din punctul de vedere al motivării elevului pentru învățare și conțin specificații pentru nivelul minimal și superior de performanță.

• **BIBLIOGRAFIA GENERALĂ PENTRU SUSȚINEREA DEMERSULUI DIDACTIC**

- sugerează repere bibliografice pentru susținerea demersului didactic; conține atât titluri de didactică și de pedagogie generală, cât și documente, acte normative, adrese web ale unor site-uri care conțin resurse utile în construirea demersului didactic.

GEOGRAFIE

MODULUL 1: *Spațiul geografic*

Competența generală: *Orientarea în spațiu și timp*

MODULUL 2: *Probleme geografice: cauze, efecte și soluții*

Competența generală: *Investigarea problemelor geografice contemporane din perspectiva dezvoltării durabile*

MODULUL 1: *Spațiul geografic*

A. NOTĂ DE PREZENTARE A MODULULUI

Prin modulul intitulat sugestiv *Spațiul geografic*, elevul care urmează cursurile din cadrul programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior dobândește capacitatea de a se orienta în spațiu și timp. Pentru a se orienta, omul a fost nevoit, într-o primă fază, să-și găsească repere naturale (configurația boltei cerești, mușchii de pe copaci etc.), iar, mai apoi, au fost create și perfecționate materialele cartografice (harta). În ultimii ani, tehnologiile moderne au deschis noi perspective geografiei prin transpunerea hărților din formatul clasic în format digital, astfel încât utilizarea G.P.S.-ului a devenit o practică curentă pentru tot mai mulți dintre noi.

Competența de orientare este una fundamentală pentru elev, ea regăsindu-se la toate nivelurile învățământului obligatoriu; orientarea în spațiu completează și relaționează cu competențele celorlalte discipline. După parcurgerea modulului, elevul ar trebui să se poată orienta cu sau fără ajutorul materialelor cartografice, să analizeze și să interpreteze diferite tipuri de hărți, să poată efectua măsurători pe hartă și în teren, să elaboreze reprezentări cartografice simple. Metodele de lucru vor fi diferite față de cele tradiționale, adaptate specificului elevilor și orientate spre atingerea competențelor stabilite.

B. COMPETENȚA GENERALĂ: *Orientarea în spațiu și timp*

COMPETENȚE SPECIFICE	CONȚINUTURI
1.1. Identificarea elementelor naturale care susțin orientarea în spațiu și timp:	Spațiul geografic: - Universul și Sistemul Solar; - Pământul – planeta noastră; - relieful terestru; - să înțelegem starea vremii; - apa în viața noastră; - ora pe Glob.
1.2. Analiza materialelor cartografice:	Reprezentări ale suprafeței Pământului: - globul geografic; - harta geografică; - schița geografică.
1.3. Interpretarea materialelor cartografice și a elementelor naturale:	Mijloace de orientare în spațiu și timp: - mijloace naturale de orientare; - mijloace artificiale de orientare.
1.4. Orientarea cu și fără ajutorul materialelor cartografice sau naturale:	Orientarea în spațiu și timp: - orientarea cu ajutorul mijloacelor cartografice; - orientarea în teren.

C. SUGESTII METODOLOGICE

Profesorul trebuie să îi formeze elevului deprinderi de analiză și interpretare a unei hărți și de orientare în spațiu și timp; va urmări ca elevul să se poată exprima liber, să poată elabora un scurt text științific, să folosească anumite elemente de logică geografică în exprimare având la dispoziție o hartă.

Lista de conținuturi este asociată competențelor specifice, care conduc la formarea competenței generale a modulului. Au fost gândite patru teme majore, care vor fi parcurse în ordinea stabilită în programă. Se recomandă ca procesul de predare-învățare să se realizeze în cazul acestui modul în câte două ore consecutive, pentru o mai bună dezvoltare a competențelor specifice vizate.

Se sugerează utilizarea unor informații cu caracter general, idei simple, clare, concrete, cu multe exemplificări din viața de zi cu zi. De asemenea, este de preferat ca dialogul profesor-elev să primeze. În funcție de domeniul de pregătire profesională vizat de către elevi, profesorul poate alocă timp suplimentar anumitor probleme concrete (de exemplu: utilizarea G.P.S.-ului, transpunerea distanțelor de pe hartă în teren etc.).

Se recomandă utilizarea unor exerciții și activități de învățare care să stimuleze orientarea, de la orizontul apropiat (curtea școlii, localitatea în care studiază) până la diverse situații concrete (în excursii, drumeții etc.).

Pentru accesibilizarea învățării este necesară utilizarea unor suporturi educaționale variate: hărți, atlase, fotografii, filme documentare, animații, fișe, ghiduri, softuri educaționale etc., iar lecțiile să se desfășoare, pe cât posibil, în cabinetul de geografie.

Modulul are prevăzute, în planul-cadru, 15 ore la dispoziția profesorului, în care acesta va desfășura o evaluare de diagnoză a elevilor, activități de aprofundare a conținutului, activități de sprijin suplimentar pentru elevii care au dificultăți în învățare, aplicații practice în orizontul local și activități de pregătire a elevilor pentru evaluarea finală de modul.

√ Sugestii privind activitățile de învățare

Sugerăm realizarea unor demersuri didactice interactive. Activitățile de învățare trebuie să pornească de la experiența concretă a elevului, să favorizeze învățarea prin descoperire, folosind permanent logica geografică, pentru atingerea competenței generale asociată modulului. Realizarea competenței generale este posibilă prin intermediul celor patru competențe specifice. Profesorul are libertatea de a alege activitățile cele mai potrivite de predare-învățare, accentuând, însă, partea aplicativă a conținuturilor. În acest sens, considerăm utile următoarele exemple:

- activități de analiză și interpretare a materialelor cartografice;
- exerciții de relaționare a obiectelor observate față de punctele cardinale;
- activități de localizare a unor elemente din orizontul imediat, din cel local și național, cu ajutorul unor repere (râuri, forme de relief, construcții etc.), atât pe hartă, cât și pe teren;
- activități de apreciere empirică și de măsurare a unor distanțe;
- aplicații de reducere la scară cu ajutorul suportului cartografic;
- activități de analiză și interpretare a elementelor naturale;
- elaborarea unor proiecte geografice cu dificultate medie.

Se recomandă ca aceste activități să fie centrate pe aspecte reale, corelate cu problemele cotidiene; acestea se vor desfășura cât mai des posibil în teren, cu exemple cât mai concrete, sugestive.

√ Sugestii privind evaluarea

Evaluarea achizițiilor cognitive care implică studiul fenomenelor și proceselor geografice se va realiza avându-se în vedere:

- *contextul*: timp, spațiu, cauze, efecte;
- *caracteristicile fenomenului sau procesului*: definire, aspecte ale desfășurării.

Se recomandă o evaluare de tip formativ, care:

- acceptă „nereușitele“ elevului, considerându-le momente în rezolvarea unei probleme;
- intervine în timpul fiecărei sarcini de învățare;
- ajută elevul și profesorul să determine mai bine achizițiile necesare pentru a aborda sarcina următoare, într-un ansamblu secvențial;
- asigură o reglare a proceselor de formare a elevului;
- îndrumă elevul în surmontarea dificultăților de învățare;
- este continuă, analitică, centrată mai mult pe cel ce învață decât pe produsul finit.

Evaluarea acestui modul are ca scop identificarea nivelului de dobândire a competențelor specifice de către fiecare elev. La începutul studierii modulului se recomandă inițierea de către cadrul didactic a unei evaluări cu rol de diagnoză, pentru detectarea potențialului de instruire, dezvoltare și educare a elevilor.

Evaluarea elevilor trebuie să aibă în vedere atât nivelul de dobândire al competențelor specifice, cât și modul în care aceștia se raportează la activitatea de învățare prin atitudinile și comportamentele exprimate.

Profesorii vor comunica permanent criteriile și procedurile de evaluare.

Evaluarea finală de modul presupune evaluarea competenței generale a modulului prin evaluarea fiecărei competențe specifice pe baza unor standarde de evaluare. Aceasta va consta în evaluarea portofoliului tematic și administrarea unei probe orale, scrise, practice sau cu sarcini mixte, alternative.

Se recomandă ca fiecare competență specifică să fie evaluată din perspectiva unei grile care descrie gradual performanța elevului.

D. BIBLIOGRAFIA SPECIFICĂ MODULULUI

1. Derlogea, Ș., *Manual de supraviețuire*, Ed. Amaltea, București, 2003.
2. Grigore, M., *Reprezentarea grafică și cartografică a formelor de relief*, Ed. Academiei Române, București, 1986.
3. Năstase, A., *Cartografie-Topografie*, E.D.P., București, 1983.
4. *Google Earth*, <http://www.google.com/earth/index.html>, accesat în 03.08.2011.
5. *Hartionline.ro*, <http://www.hartionline.ro/>, accesat în 03.08.2011.
6. *Searchromania.net*, <http://harti.searchromania.net>, accesat în 03.08.2011.

MODULUL 2: *Probleme geografice: cauze, efecte și soluții*

A. NOTĂ DE PREZENTARE A MODULULUI

Începuturile acestui mileniu se caracterizează printr-un impact accentuat al activităților antropice asupra geosferelor, determinând modificări globale ale mediului. Societatea umană a devenit una dintre cele mai importante forțe, care influențează numeroase procese de pe planetă, începând de la nivel local, până la cel regional și global. Una dintre incertitudinile mileniului trei este legată de consecințele creșterii demografice asupra mediului și de efectele tot mai grave ale hazardelor naturale și antropice.

Modificările accentuate ale mediului și presiunea crescândă a societății asupra elementelor naturale generează o serie de crize, dintre care unele au devenit globale, cum ar fi poluarea, tendința de încălzire a climei din cauza efectului de seră, reducerea stratului de ozon, despăduririle și procesele de degradare a solului și deșertificarea.

Ca răspuns la apariția problemelor de mediu și a crizei resurselor naturale, în cadrul Conferinței privind mediul din 1972, de la Stockholm, se recunoaște pentru prima dată la nivel global că activitățile umane contribuie la deteriorarea mediului, punându-se în pericol viitorul Terrei. Conceptul de dezvoltare durabilă a fost enunțat în anul 1987, în raportul Brundtland, în contextul promovării reducerii amprentei ecologice a omului, a echității între generații, indivizi și națiuni și a menținerii eficienței economice. Aspectele dezvoltării durabile sunt abordarea integrativă, principiul „Gândește global – acționează local!” și viziunea de lungă durată asupra dezvoltării. Acest raport definește dezvoltarea durabilă ca fiind „capacitatea omenirii de a asigura satisfacerea cerințelor generației prezente fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile necesități“. La nivelul Uniunii Europene, dezvoltarea durabilă a devenit obiectiv asumat, în 2006 fiind adoptată *Strategia de Dezvoltare Durabilă a Uniunii Europene* revizuită. Cele 7 axe prioritare ale acesteia sunt:

1. schimbări climatice și energie;
2. transport durabil;
3. conservarea și managementul resurselor naturale;
4. consum și producție durabile;
5. sănătate publică;
6. incluziune socială, demografie și migrație;
7. sărăcie globală și provocările dezvoltării durabile.

Competența generală – *Investigarea problemelor geografice contemporane din perspectiva dezvoltării durabile* – poate fi atinsă de către elevii din programul „A doua șansă” – învățământ secundar inferior prin studierea modulului *Probleme geografice: cauze, efecte și soluții*. Acest modul are conținuturi foarte diversificate, care se regăsesc sub diferite alte formulări în programele școlare actuale. Principiul cauzalității va sta la baza acestui modul, cunoașterea cauzelor și efectelor producerii unor evenimente – cum ar fi inundațiile, alunecările de teren, secetele, suprapopularea, poluarea etc. – în spațiul geografic în care trăim fiind absolut necesară pentru a întrevădea soluții pentru prevenirea și stoparea lor.

După parcurgerea acestui modul, elevul va avea capacitatea de a explica o serie de fenomene și procese geografice prin prisma conceptului dezvoltării durabile. De asemenea, va ști cum să acționeze în diferite situații neprevăzute pentru a supraviețui sau pentru a-i ajuta pe cei din jur (în cazul tornadelor, alunecărilor de teren, inundațiilor etc.).

B. COMPETENȚA GENERALĂ: *Investigarea problemelor geografice contemporane din perspectiva dezvoltării durabile*

COMPETENȚE SPECIFICE	CONȚINUTURI
2.1. Analiza fenomenelor și proceselor geografice	Organizarea spațiului geografic: - organizarea naturală a spațiului geografic; - organizarea antropică a spațiului geografic.
2.2. Cunoașterea mecanismelor de producere, prevenire și combatere a proceselor și fenomenelor geografice cu efecte negative	Procese geomorfologice: - alunecările de teren și curgerile noroioase; - prăbușirile și surpările.
2.4. Identificarea de soluții pentru prevenirea și combaterea proceselor și fenomenelor geografice cu efecte negative	Fenomene climatice și hidrologice extreme: - furtuni și tornade; - inundații; - efectul de seră.
	Degradarea calității mediului: - despădurirea și deșertificarea; - degradarea calității solurilor.
2.3. Explicarea fenomenelor și proceselor geografice	Procesele geodemografice cu implicații în organizarea spațiului geografic: - suprapopularea și subpopularea; - șomajul.
2.4. Identificarea de soluții pentru prevenirea și combaterea proceselor și fenomenelor geografice cu efecte negative	Probleme globale contemporane: - dezvoltarea durabilă și problema deșeurilor; - problema transportului urban; - conflictele; - marile ansambluri economice și geopolitice ale lumii.

C. SUGESTII METODOLOGICE

Se recomandă ca procesul de predare-învățare să se realizeze, în cazul acestui modul, în câte două ore consecutive, pentru o mai bună dezvoltare a competențelor specifice vizate. Se vor oferi exemple cât mai sugestive, concrete, pentru fiecare dintre procesele și fenomenele geografice analizate. Ori de câte ori este posibil, se vor realiza deplasări/ ieșiri în teren pentru vizualizarea unor elemente relevante. Se sugerează frecvente drumeții, excursii și aplicații în orizontul local. De asemenea, este utilă efectuarea orelor în cabinetul de geografie.

Lista conținuturilor este asociată sistemului de competențe specifice, care conduc la formarea competenței generale a modulului. De asemenea, conținuturile sunt grupate în șase teme majore, care structurează marea diversitate a informației. Ordinea temelor propuse poate fi cea din lista de conținuturi sau orice altă ordine considerată convenabilă pentru caracteristicile grupului cu care se lucrează.

Pentru accesibilizarea învățării este necesară utilizarea unor suporturi educaționale variate: hărți, atlase, fotografii, filme documentare, animații, fișe, ghiduri, softuri educaționale etc.

De asemenea, programa permite realizarea unui proces de predare-învățare, care, din perspectiva elevilor, să conducă la:

- construirea unor competențe clare, evaluabile;
- creșterea interesului participativ în instruirea individuală;
- încurajarea interesului pentru informare, investigare și, în general, pentru o raportare corectă la problematica abordată;
- realizarea unor activități independente (portofolii, proiecte, activități de investigare);

- asumarea unor responsabilități și a unor atitudini prin interiorizarea unui sistem obiectiv de valori.

Modulul are prevăzute, în planul-cadru, 15 ore la dispoziția profesorului, în care acesta va desfășura o evaluare de diagnoză a elevilor, activități de aprofundare a conținutului, activități de sprijin suplimentar pentru elevii care au dificultăți în învățare, aplicații practice în orizontul local și activități de pregătire a portofoliului elevilor pentru evaluarea finală de modul.

√ **Sugestii privind activitățile de învățare**

Principiul cauzalității va sta la baza studiului acestui modul, cunoașterea cauzelor și efectelor producerii unor evenimente în spațiul geografic în care trăim fiind absolut necesară.

Sugerăm realizarea unor demersuri didactice interactive. Activitățile de învățare trebuie să pornească de la experiența concretă a elevului, să favorizeze învățarea prin descoperire, folosind permanent logica geografică pentru atingerea competenței generale asociată modulului. Realizarea competenței generale este posibilă prin intermediul celor patru competențe specifice, cărora le sunt asociate conținuturi corespunzătoare. Profesorul are libertatea de a alege activitățile cele mai potrivite de predare-învățare, punând accent pe partea aplicativă a conținutului. În acest sens, considerăm utile următoarele exemple de activități de învățare pentru elevi:

- activități de învățare în perechi sau în echipă;
- construirea diferitelor modele geografice;
- elaborarea unor rapoarte de observații concrete;
- prezentarea unor soluții pentru diminuarea efectelor negative ale proceselor și fenomenelor geografice;
- utilizarea gândirii critice în dezbaterile unor teme;
- elaborarea unor proiecte geografice cu dificultate medie;
- investigarea fenomenelor/ proceselor geografice utilizând principiul cauzalității;
- utilizarea informațiilor din mass-media în elaborarea proiectelor geografice.

Se recomandă ca aceste activități să fie centrate pe aspecte concrete, corelate cu problemele vieții cotidiene; acestea se vor desfășura cât mai des posibil în teren, oferindu-se elevilor exemple cât mai concrete, sugestive.

√ **Sugestii privind evaluarea**

Evaluarea achizițiilor care implică studiul fenomenelor și proceselor geografice se va realiza avându-se în vedere caracteristicile fenomenului sau procesului: definire, cauze, localizare, aspecte ale desfășurării, efecte.

La începutul studierii modulului, se recomandă aplicarea de către cadrul didactic a unei evaluări cu rol de diagnoză, pentru detectarea potențialului de instruire, dezvoltare și educare a elevilor.

Evaluarea curentă va avea, ca și în cazul modulului anterior, un rol formativ; se vor utiliza instrumente complementare de evaluare, scopul fiind orientarea și optimizarea învățării. Evaluarea elevilor trebuie să aibă în vedere atât nivelul de dobândire al competențelor specifice, cât și modul în care aceștia se raportează la activitatea de învățare prin atitudinile și comportamentele exprimate.

Profesorii vor comunica permanent criteriile și procedurile de evaluare. Evaluarea finală de modul presupune evaluarea competenței generale a modulului prin evaluarea fiecărei competențe specifice pe baza unor standarde de evaluare. Aceasta va consta în evaluarea portofoliului tematic și administrarea unei probe orale, scrise, practice sau cu sarcini mixte, alternative.

Se recomandă ca fiecare competență specifică să fie evaluată din perspectiva unei grile care descrie gradual performanța elevului.

D. BIBLIOGRAFIA SPECIFICĂ MODULULUI

1. Bold, I., Crăciun, A., *Organizarea teritoriului*, Ed. MIRTON, Timișoara, 1999.
2. Lester, R. Brown (coord.), *Colecția Probleme globale ale omenirii*, Ed. Tehnică, București, 1984-1999.
3. Surd, V., *Geografia dezvoltării și a decalajelor economice contemporane*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 1997.
4. *EnchantedLearning.com*, <http://www.enchantedlearning.com/geography/>, accesat în 03.08.2011.
5. *Geography4Kids!*, <http://www.geography4kids.com>, accesat în 03.08.2011.
6. *EcoMagazin*, <http://www.ecomagazin.ro>, accesat în 03.08.2011.

STANDARDE DE PERFORMANȚĂ

Standard de performanță 1: *Utilizează reprezentările spațiului și timpului în diverse contexte.*

Nivel minim de performanță: Utilizează reprezentări ale spațiului și timpului pentru elemente din orizontul local.

Nivel superior de performanță: Utilizează reprezentări ale spațiului și timpului în contexte variate.

Standard de performanță 2: *Realizează investigații ale unor probleme geografice contemporane.*

Nivel minim de performanță: Descrie, în scris sau oral, unele probleme geografice contemporane.

Nivel superior de performanță: Realizează un studiu al unor probleme geografice contemporane, fiind capabil să identifice cauze, efecte, soluții de rezolvare.

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ PENTRU SUSȚINEREA DEMERSULUI DIDACTIC

1. Dulamă, Maria Eliza, *Modelul învățării depline a geografiei*, Ed. Clusium, Cluj-Napoca, 2004.
2. Dulamă, Maria Eliza, *Didactica axată pe competențe: teorie și aplicații*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2010.
3. Ilinca, N., *Didactica geografiei*, Ed. Corint, București, 2007.
4. Ilinca, N., Mândruț, O., *Elemente de didactică aplicată a geografiei*, Ed. CD Press, București, 2006.
5. Ionescu, M., Radu, I., *Didactică modernă*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1995.
6. Mândruț, O., Apostol, Gabriela, *Geografie. Ghidul profesorului pentru clasele V-VIII*, Ed. Corint, București, 2004.
7. Mândruț, O., *Geografie. Ghidul profesorului pentru clasele IX-XII*, Ed. Corint, București, 2004.
8. M.Ed.C., C.N.C., *Ghid metodologic de aplicare a programei de geografie, clasele a IV-a – a VIII-a*, București, 2001.
9. M.Ed.C., *Programa școlară pentru disciplina Geografie, programul A doua șansă – învățământ secundar inferior – aprobată prin O.M.Ed.C. nr.5735/29.12.2005.*
10. M.E.C.I./ C.N.C., *Curriculum Național. Programe școlare. Geografie, clasele a V-a – a VIII-a*, București, 2009.
11. M.E.C.T.S., *Metodologia privind organizarea procesului de învățământ în cadrul Programului „A doua șansă” pentru învățământul secundar inferior, O.M.E.C.T.S. Nr. 5248/31.08.2011.*
12. M.E.C.T./ C.N.C., *Curriculum Național. Programe școlare. Geografie, clasa a IX-a, ciclul inferior al liceului*, București, 2004.
13. M.E.C.T./ C.N.C., *Curriculum Național. Programe școlare. Geografie, clasa a X-a, ciclul inferior al liceului*, București, 2004.
14. S.N.E.E., *Ghid de evaluare la geografie*, Ed. Trithemus, București, 1998.
15. *About.com/ Geography*, <http://geography.about.com>, accesat în 03.08.2011.
16. *E-Scoala*, www.e-scoala.ro, accesat în 03.08.2011.

AUTORI:

Prof. dr. **Corina Arghiuș**

Colegiul Național Pedagogic „Gheorghe Lazăr”,
Cluj-Napoca

Prof. dr. **Horațiu Popa-Bota**

Colegiul Național „George Barițiu” Cluj-Napoca

COORDONATORI:

Prof. **Lucia Copoeru**

Coordonator, componenta „A doua șansă” –
învățământ secundar inferior,
Asociația „Centrul Step by Step pentru Educație și
Dezvoltare Profesională”, București
Liceul Teoretic „Gheorghe Șincai”, Cluj-Napoca

Prof. **Mihaela Tania Sandu**

Coordonator, componenta „A doua șansă” –
învățământ secundar inferior,
Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului